

Bruselj, 24. april 2025
(OR. en)

8235/25
ADD 2

JAI 491
SCHENGEN 22
SCH-EVAL 25
FRONT 95
IXIM 79
MIGR 145
ASILE 34
ENFOPOL 121
COMIX 121
CORDROGUE 45
VISA 60
CH
IS
NO
LI

SPREMNI DOPIS

Pošiljatelj: za generalno sekretarko Evropske komisije:
direktorica Martine DEPREZ

Datum prejema: 23. april 2025

Prejemnik: Thérèse BLANCHET, generalna sekretarka Sveta Evropske unije

Št. dok. Kom.: COM(2025) 185 final

Zadeva: PRILOGA
k
Sporočilu Komisije Evropskemu parlamentu, Evropskemu svetu, Svetu,
Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij
Poročilo o stanju schengenske ureditve 2025

Delegacije prejmejo priloženi dokument COM(2025) 185 final.

Priloga: COM(2025) 185 final



EVROPSKA
KOMISIJA

Bruselj, 23.4.2025
COM(2025) 185 final

ANNEX 2

PRILOGA

k

**Sporočilu Komisije Evropskemu parlamentu, Evropskemu svetu, Svetu, Evropskemu
ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij**

Poročilo o stanju schengenske ureditve 2025

PRILOGA 2

Zbirka najboljših praks, opredeljenih v okviru schengenskega ocenjevalnega in spremljevalnega mehanizma

Schengensko območje deluje dobro, če se schengenska pravila v državah članicah uporabljajo uspešno in učinkovito. Schengenski ocenjevalni in spremljevalni mehanizem je ključni zaščitni ukrep za zagotavljanje ustreznega izvajanja schengenskega pravnega reda, ki omogoča ne le pravočasno odkrivanje ranljivosti, temveč tudi opredelitev najboljših praks in inovativnih rešitev držav članic.

Zbirka najboljših praks, priložena poročilu o stanju schengenske ureditve 2025, je tretja izdaja zbirke od začetka veljavnosti nove uredbe o schengenskem ocenjevalnem in spremljevalnem mehanizmu. Kot živ dokument zajema tako najboljše prakse, opredeljene v prejšnji izdaji zbirke, kot tudi nove in inovativne ukrepe, ki so bili opredeljeni v okviru ocenjevanj, izvedenih v letu 2024, in s katerimi se znatno izboljšuje izvajanje skupnih pravil, udeležile pa bi jih lahko tudi druge države članice.

Zbirka najboljših praks združuje širok nabor najboljših praks, ki zajemajo več vidikov schengenskega pravnega reda, vključno z nacionalnim upravljanjem schengenskega območja, upravljanjem zunanjih meja, vizumsko politiko, vračanjem in ukrepi znotraj schengenskega območja, kot so ukrepi v zvezi z notranjimi mejami in notranjo varnostjo. Cilj je zagotoviti vpogled v inovativne strategije, orodja in ukrepe, ki so lahko organom držav članic v podporo pri izvajanju schengenskega pravnega reda, ter olajšati medsebojno izmenjavo znanja. Za okrepitev teh skupnih prizadevanj bi bilo treba spodbujati nadaljnjo izmenjavo znanja in izkušenj v ustreznih organih Sveta. Namen zbirke je, da se obstoječe najboljše prakse, opisane v veljavnih priporočilih ali priročnikih Komisije ali Sveta, dopolnijo z novimi informacijami.

Ta zbirka je pojasnjevalne narave in ni pravno zavezujoča. Njen cilj je služiti kot dragocen vir za oblikovalce politik, uradnike organov preprečevanja, odkrivanja in preiskovanja kaznivih dejanj ter druge deležnike, ki sodelujejo pri zagotavljanju nemotenega in učinkovitega delovanja schengenskega območja, pa tudi podpreti možne rešitve v zvezi s popravniimi ukrepi, ki bodo sprejeti za obravnavo prihodnjih priporočil ocenjevalnih skupin. Zbirka je del letnega poročila iz člena 25 Uredbe Sveta (EU) 2022/922.

NACIONALNO UPRAVLJANJE SCHENGenskega OBMOČJA

1. Nacionalne strategije

Izvajanje evropskega integriranega upravljanja meja
<p>Upravljanje nacionalnega integriranega upravljanja meja</p> <ul style="list-style-type: none">• V načrtu za ravnanje v izrednih razmerah so navedeni podrobni postopki za različne možne krizne scenarije ter jasno opredeljene vloge in odgovornosti vseh ustreznih nacionalnih organov (vključno s policijo, carino, oboroženimi silami in službami za priseljevanje) in lokalnih deležnikov (kot so občine in nevladne organizacije). Te načrte dopolnjujejo postopki za vložitev prošnje za prejem evropske podpore in njeno vključevanje. Izvedenih je bilo več preskusov okvira za načrtovanje ravnanja v izrednih razmerah, pri katerih so sodelovali vsi nacionalni organi, pristojni za ukrepanje v kriznih razmerah. [<i>Finska, 2023</i>]• Dolgoročna nacionalna razvojna strategija in kratkoročni vladni program o notranji varnosti vključujeta prednostne naloge pri izvajanju pravnega reda EU in schengenskega pravnega reda ter razvoj mednarodnega sodelovanja na področju preprečevanja, odkrivanja in preiskovanja kaznivih dejanj. V programu so zajeta tudi priporočila v okviru schengenskega ocenjevanja. Letna analiza in poročanje zagotavljata učinkovito izvajanje in operacionalizacijo. Ta nacionalna strateška struktura, ki povezuje prednostne naloge EU z nacionalnimi strategijami, sistematično olajšuje učinkovito izvajanje (zagotavljanje virov) in operacionalizacijo pravnega reda EU in schengenskega pravnega reda. [<i>Hrvaška, 2024</i>]• Krovni strateški dokument usmerja nacionalna prizadevanja pri izvajanju schengenskih pravil v obdobju 2021–2027, pri čemer se usklajuje z evropskimi standardi za okrepitev schengenskega sodelovanja. V tem nacionalnem konceptu upravljanja schengenskega območja imajo ključno vlogo javni organi, vključno z različnimi ministrstvi. Schengenski izvedbeni načrt za leto 2023 je glavno orodje za doseganje teh ciljev na različnih področjih schengenskega okvira. Naloga ministrstva za notranje zadeve je oceniti napredek, posodobiti koncept in vsaki dve leti poročati vladi z uporabo kazalnikov in časovnic za merjenje uspeha in uskladitev s češkimi cilji upravljanja evropskih meja. [<i>Češka, 2024</i>]
<p>Mehanizem za nadzor kakovosti</p> <ul style="list-style-type: none">• Ministrstvo za notranje zadeve je vzpostavilo nacionalni ocenjevalni mehanizem za zunanje meje na podlagi evropskega mehanizma za nadzor kakovosti in nacionalnih mehanizmov za nadzor kakovosti. Mehanizem združuje priporočila iz schengenskega ocenjevalnega mehanizma, ocene ranljivosti agencije Frontex in nacionalnih

ocenjevalnih obiskov. Ti vključujejo oceno Schengenskega informacijskega sistema/SIRENE in vprašanja policijskega sodelovanja. [Avstrija, 2020]

- Za upravljanje meja na nacionalni ravni in ravni EU bi bilo treba sistematično uporabljati evropski mehanizem za nadzor kakovosti, ki bi zajemal celoten obseg evropskega integriranega upravljanja meja. Stalni nacionalni mehanizem za nadzor kakovosti vključuje nabor nacionalnih ocenjevalcev, ki se usposablajo na tečajih schengenskih ocenjevalcev agencije Frontex. [Tematsko ocenjevanje nacionalnih strategij za integrirano upravljanja meja, 2020]

Medagencijsko sodelovanje

- Tesno in učinkovito formalizirano medagencijsko usklajevanje in sodelovanje med različnimi nacionalnimi organi na centralni, regionalni in lokalni ravni se štejeta za bistvena za učinkovito delovanje sistemov za integrirano upravljanje meja. Enote mejne straže se napotijo v teritorialne vode in na kopno zadevnih tretjih držav, kar zagotavlja stalno skupno patroljiranje po morju in v zraku s plovili in letali držav članic, s podporo elektronskih sredstev, kot je celoviti sistem nadzorovanja zunanjih meja (SIVE). [Tematsko ocenjevanje nacionalnih strategij za integrirano upravljanja meja, 2020]
- Medagencijska izmenjava obveščevalnih informacij prek ene same platforme prispeva k oblikovanju skupne strukturirane slike, ki izboljšuje kakovost izmenjave informacij in glavne deležnike podpira pri opravljanju institucionalnih nalog, kar preprečuje podvajanje prizadevanj. [Estonija, 2023]
- Ustanovljena je bila skupna preiskovalna enota, ki vključuje druge nacionalne organe preprečevanja, odkrivanja in preiskovanja kaznivih dejanj ter pet drugih držav članic EU, ki jih je prizadel migracijski tok, pa tudi Europol in agencijo Frontex. To je omogočilo učinkovito in hitro izmenjavo informacij ter s tem hitro odzivanje in sprejetje učinkovitih ukrepov za upočasnitev migracijskega toka in izvajanje ukrepov proti tihotapcem. Skupna preiskovalna enota je z zbiranjem in združevanjem obveščevalnih podatkov o kaznivih dejanjih in informacij iz javnih virov ter navzkrižnim preverjanjem oseb postala operativno središče na zunanji meji, ki podpira splošno obvladovanje tega pojava. [Litva, 2023]

2. Nacionalne zmogljivosti

Usposabljanje

Sodelovanje z agencijo CEPOL

- Usklajena in dejavna udeležba na evropskem usposabljanju na področju preprečevanja, odkrivanja in preiskovanja kaznivih dejanj je sestavni del medagencijskega sodelovanja v okviru stalne strukture upravljanja policije, carine in mejne straže. O potrebah po usposabljanju se redno razpravlja na nacionalni univerzitetni policijski akademiji, pa

tudi v okviru stalnega sodelovanja z ustanovami za usposabljanje mejnih policistov in carinskih uslužbencev. Udeležba na tečajih agencije CEPOL je visoka, do platforme agencije CEPOL za e-učenje LEED pa lahko dostopa veliko število uradnikov organov preprečevanja, odkrivanja in preiskovanja kaznivih dejanj. Usposabljanja agencije CEPOL so vključena v letne načrte usposabljanja nacionalne policije, carine in mejne straže, razpoložljiva mesta na usposabljanjih agencije CEPOL pa si organi preprečevanja, odkrivanja in preiskovanja kaznivih dejanj razdelijo na podlagi svojih potreb in kompetenc, kar usklajuje nacionalna univerzitetna policijska akademija. Poleg tega so informacije o možnostih usposabljanja agencije CEPOL enostavno dostopne na intranetnem spletišču policije, carine in mejne straže. [Finska, 2023]

Vračanje

- Z eno od letalskih družb je bil sklenjen sporazum o redni uporabi zrakoplovov in simulatorjev za usposabljanje nabora spremljevalcev pri operacijah vračanja, in sicer ne le z operativnega vidika, temveč tudi za simulacijo izrednih razmer, do katerih bi lahko prišlo med operacijami vračanja, kot so požari. [Finska, 2023]

Urad SIRENE

- Urad SIRENE nacionalnega preiskovalnega urada je pripravil nacionalen spletni tečaj usposabljanja s poudarkom na prenovljenem Schengenskem informacijskem sistemu. Tečaj vsebuje teoretično gradivo in preverjanje znanja. Paket spletnega usposabljanja je obvezen za policiste, mejne policiste in carinske uradnike, po opravljenem tečaju pa sledijo spremljanje in nadaljnji ukrepi. [Finska, 2023]
- V prostorih urada SIRENE je bil vzpostavljen sodoben center za usposabljanje, ki vsem končnim uporabnikom iz vseh nacionalnih organov preprečevanja, odkrivanja in preiskovanja kaznivih dejanj omogoča izčrpno praktično usposabljanje. Izobraževalne dejavnosti vključujejo praktična usposabljanja v računalniških učilnicah in možnost uporabe platform za e-učenje, vključno z intranetnim spletiščem policije in tečaji agencije CEPOL za učenje o Schengenskem informacijskem sistemu na daljavo. Policijska akademija redno sodeluje z ustreznimi oddelki policije, lokalnimi univerzami in nevladnimi organizacijami, da bi zagotovila redno posodabljanje programa usposabljanja, tudi na področju mednarodnega policijskega sodelovanja in zadev, povezanih s schengensko ureditvijo. Vsem pristojnim nacionalnim organom in policijskim službam je prek elektronskih knjižnic na intranetnem spletišču policije na voljo popoln nabor priročnikov, ki vsebujejo vse ustrezne informacije o Schengenskem informacijskem sistemu, sistemu za avtomatizirano identifikacijo prstnih odtisov in zadevah SIRENE. [Ciper, 2023]
- V nacionalnem informacijskem sistemu se shranjujejo informacije in dokumenti o državljanih tretjih držav, ki se morajo vrniti, kar zagotavlja popolno sliko njihovega položaja. Urad SIRENE je odgovoren za to, da po prejemu obrazcev SIRENE R-A v zvezi z nacionalnimi razpisi ukrepov od drugih držav članic v sistemih organov za migracije nacionalne razpise ukrepov za vrnitev neposredno pretvori v razpise ukrepov

za zavrnitev vstopa in prepoved prebivanja. Ta postopek lahko izvedejo tudi mejni policisti, če se oseba, v zvezi s katero je bil izdan razpis ukrepa za vrnitev, izsledi ob izstopu z ozemlja EU. [*Estonija, 2023*]

- **Nacionalni urad SIRENE je vzpostavil izjemno prakso usposabljanja o temah, povezanih s Schengenskim informacijskim sistemom (SIS), ter ponuja gradivo, kot so plakati, priročniki in podkasti, za izboljšanje nacionalne ozaveščenosti in uporabe SIS. Mentorji so na voljo za tečaje na zahtevo, gradivo pa je bilo razdeljeno med ustrezne nacionalne organe.** [*Češka, 2024*]

Skupno usposabljanje z drugimi državami članicami

- Država članica je sprejela koncept skupnega usposabljanja s policijskimi službami sosednjih držav kot način za izboljšanje sodelovanja na obmejnih območjih. Skupno usposabljanje in sodelovanje organov preprečevanja, odkrivanja in preiskovanja kaznivih dejanj s tujimi organi sta na primer rezultat dela odbora za dvostransko sodelovanje. Skupna usposabljanja organizira tudi center za policijsko in carinsko sodelovanje. [*Nemčija, 2020; Španija, 2022*]

Varstvo podatkov

- Na voljo je dobro pripravljeno usposabljanje na področju varstva podatkov za osebje na konzularnih predstavništvih iz tujine ter usposabljanje na področju varstva podatkov, ki je organizirano v sodelovanju s pooblaščen osebo za varstvo podatkov ministrstva za zunanje zadeve in organom za varstvo podatkov. [*Češka, 2019*]
- Obsežen koncept usposabljanja za upravljavca nacionalnega Schengenskega informacijskega sistema ter zlasti zagotavljanje modulov e-učenja in celovita strategija usposabljanja za nove uslužbence. [*Nizozemska, 2021*]
- Izčrpno usposabljanje o zahtevah glede varstva podatkov v zvezi s Schengenskim informacijskim sistemom, ki ga organizira pooblaščen osebja za varstvo podatkov ter je namenjeno osebju nacionalnega Schengenskega informacijskega sistema in urada SIRENE ter končnim uporabnikom, zlasti v zvezi z ozaveščanjem. [*Italija, 2021*]
- Usposabljanje in ozaveščanje o zahtevah glede varstva podatkov v zvezi s postopkom izdaje vizumov in Vizumskim informacijskim sistemom, ki ju izvaja ministrstvo za zunanje zadeve in sta namenjena končnim uporabnikom, zlasti konzularnemu osebju pred napotitvijo na veleposlaništva/konzulate, pri čemer dejavno sodeluje tudi urad pooblaščen osebja za varstvo podatkov. [*Grčija, 2021*]
- **Pooblaščen osebja za varstvo podatkov ministrstva za zunanje zadeve vsem končnim uporabnikom Vizumskega informacijskega sistema posreduje priročnik o obdelavi in varstvu osebnih podatkov. Priročnik je jedrnat in uporabniku prijazen.** [*Češka, 2024*]

- **Usposabljanje osebja o varstvu podatkov v obsežnih informacijskih sistemih z rednimi usposabljanji prek spleta in v živo, vključno s tečaji usposabljanja za mentorje, za čim večji doseg in spodbujanje kulture varstva podatkov. Pooblaščen osebe za varstvo podatkov različnih organov imajo ključno vlogo pri organizaciji in izvajanju teh usposabljanj. [Poljska, 2024]**

Spletno usposabljanje

- **Redno usposabljanje, vzpostavljeno na vseh mejnih prehodih, zagotavlja, da se mejni policisti nenehno učijo in imajo ažurno znanje o postopkih mejne kontrole. Spletno usposabljanje je sestavljeno iz dnevnih preskusov, ki jih morajo mejni policisti opraviti med opravljanjem svojih dolžnosti. Na voljo je nabor 200 vprašanj z več možnimi odgovori, od katerih se jih po 10 na dan naključno dodeli dežurnim mejnim policistom. Vprašanja zajemajo tudi pravne podlage, ravnanje z opremo in varstvo podatkov. Vodja izmene preverja rezultate, na podlagi ugotovljenih vrzeli v znanju mejnih policistov o določenih temah pa se organizirajo mesečna ciljno usmerjena usposabljanja o teh temah. [Madžarska, 2024]**

Temeljne pravice

- **Nacionalni organi imajo spletna orodja za osvežitev znanja za mejne policiste z obveznimi in izbirnimi tečaji. Kot dopolnilo tem platformam se razvija in uporablja spletna platforma za osvežitveno usposabljanje, ki se osredotoča izključno na temeljne pravice pri nadzoru meja in vračanju. Platforma temelji na priročniku agencije Frontex za tečaje za mentorje na področju temeljnih pravic iz leta 2019, je javno dostopna, dobro strukturirana in uporabniku prijazna ter povezuje standarde in zaščitne ukrepe na področju temeljnih pravic s scenariji pri nadzoru meje. [Hrvaška, 2024]**

Oprema

Mobilne naprave

- **S pomočjo mobilnih naprav imajo policisti v patroljah prek mobilnih aplikacij dostop do ustreznih podatkovnih zbirk. Mobilne naprave, ki so uporabniku prijazne in zmogljive, lahko preberejo registrske tablice na vozilih in tudi strojno berljivi del na osebnih dokumentih. Opremljene so tudi z zmogljivostmi za prepoznavanje obrazov (tj. pošiljanje fotografij za namene prepoznavanja obrazov v centralno podatkovno zbirko). [Madžarska, 2019]**
- **Vsi policisti z ustreznim profilom so opremljeni s pametnimi telefoni z neposrednim dostopom do mednarodnih ali nacionalnih podatkovnih zbirk in aplikacijo za varno komunikacijo. Nacionalna policija uporablja mobilno rešitev za delo zunaj pisarn. Z mobilnimi napravami (tablice, pametni telefoni in prenosni računalniki) lahko vsak**

operativni policist dostopa do mednarodnih ali nacionalnih podatkovnih zbirk (kot so osebni dokumenti, registrske tablice in biometrični podatki). Predmeti, kot so registrske tablice, ki se skenirajo s pametnimi telefoni, se takoj preverijo v centralni podatkovni zbirki. [Nizozemska, 2021]

Dokumenti za preverjanje pogojev za vstop

- **Mejni policisti v prvi vrsti na mednarodnem letališču lahko uporabijo obrazec, ki vsebuje potrebna vprašanja, da se lahko ugotovi izpolnjevanje večine pogojev za vstop, določenih v členu 6(1) zakonika o schengenskih mejah. Obrazec olajšuje preverjanje pogojev za vstop državljanov tretjih držav, izboljšuje komunikacijo med mejnimi policisti in potniki ter odpravlja morebitne jezikovne ovire. Obrazec je na voljo v 28 jezikih, ki ustrezajo mednarodnemu prometu na letališču, kot so kitajščina, korejščina, ruščina, ukrajinščina in albanščina, ter se uporablja za lažje preverjanje pogojev za vstop, kadar obstaja komunikacijska ovira med potniki in mejnimi policisti. Zahteva le kratek čas, da državljan tretje države izpolni obrazec, in ne vpliva na čakalne dobe na mejah.** [Madžarska, 2024]

3. Obsežni informacijski sistemi

Nacionalne aplikacije

Razpisi ukrepov in poizvedbe

- Če urad SIRENE ustvari, posodobi ali izbriše razpis ukrepa z uporabo nacionalne aplikacije, je organ izdajatelj/organ prosilec o tem samodejno uradno obveščen s samodejnim elektronskim obvestilom. S tem se poenostavi postopek, zmanjša delovna obremenitev in izboljša izmenjava informacij med različnimi udeleženi organi. [Madžarska, 2019]
- Država članica prejme podatke o potnikih na vseh letih iz tretjih držav, nacionalno središče za obdelavo podatkov o osebah, ki prehajajo mejo, jih zbere, podatki pa se nato samodejno obdelajo z nacionalnim sistemom predhodnih informacij o potnikih. Sistem predhodnih informacij o potnikih je sestavljen iz nacionalnih podatkovnih zbirk, „nadzornih seznamov“, profilov na podlagi analize tveganja, Schengenskega informacijskega sistema ter podatkovne zbirke o ukradenih in izgubljenih potovalnih dokumentih. V primeru ujemanja imajo upravljavci dostop do več podatkovnih zbirk, z nacionalno aplikacijo pa preverijo ujemanje in pridobijo več informacij o razpisu ukrepa (fotografijo, prstne odtise, več podrobnosti o „ukrepu, ki ga je treba sprejeti“ itd.). Zadetek prikaže identifikatorje, „razlog za zahtevek“ in „ukrep, ki ga je treba sprejeti“. Podatki o osumljencu in podrobnosti o letu se pošljejo zadevnemu letališču ali pristanišču, ki je pristojno za prijetje osumljenca. [Nizozemska, 2021]
- Poleg lastnikov strelnega orožja morajo tudi uvozniki in trgovci vse uvoženo strelno orožje vpisati v policijski register, pri čemer se opravljajo enake avtomatizirane poizvedbe. Od avgusta 2022 je obvezno naložiti fotografije strelnega orožja, s katerih

so razvidne vse razpoložljive oznake in serijske številke. To zagotavlja, da je fotografije mogoče priložiti razpisom ukrepov, če se kos orožja vnese v Schengenski informacijski sistem. [Litva, 2023]

- **Uporabniku prijazen postopek ustvarjanja razpisov ukrepov z visoko stopnjo avtomatizacije za nacionalne razpise ukrepov v zvezi z (domačimi) državljani. Vključuje samodejni uvoz podatkov iz nacionalnih registrov, vključno s fotografijami. Ti podatki se neposredno prenesejo v razpise ukrepov v Schengenskem informacijskem sistemu, ko so le-ti ustvarjeni. [Hrvaška, 2024]**
- **Nacionalni carinski organ ima avtomatiziran sistem za poizvedovanje za preverjanje carinskih deklaracij vozil v Schengenskem informacijskem sistemu z uporabo identifikacijskih številk vozil. [Hrvaška, 2024]**
- **Proaktivne posodobitve predhodno ustvarjenih razpisov ukrepov za osebe z opisom njihove osebne izkaznice/dokumenta povečujejo verjetnost uspeha pri iskanju razpisa ukrepa. [Hrvaška, 2024]**

Poročanje o zadetku

- Vzpostavljenih je več praks za zagotovitev samodejnega uradnega obveščanja urada SIRENE o zadetku. Zlasti:
 - Prikaz informacij o zadetku na zaslonih uradnika v drugi vrsti, takoj ko je zadetek evidentiran v prvi vrsti. Mejni policisti v uradu SIRENE prav tako prejmejo informacije o zadetkih prek aplikacije za mejno stražo. [Poljska, 2015]
 - Ko nacionalni urad za cestna vozila dobi zadetek, urad SIRENE prejme samodejno elektronsko obvestilo. To uslužbencu urada SIRENE omogoča, da preveri zadetek in stopi v stik z Agencijo, če ta ni prevzela pobude. [Luksemburg, 2016]
 - Aplikacija za meje ima funkcionalnost neposrednega „klepeta“ z osebo v uradu SIRENE, pristojno za obravnavanje primera, kar omogoča neposreden stik z uradom SIRENE, če se odpošlje interni obrazec za poročanje o zadetku. [Hrvaška, 2018]
- Mejni policisti so na letališču v sodelovanju s cariniki vzpostavili učinkovit nadaljnji postopek za zadetke v zvezi z razpisi ukrepov zaradi prikrite kontrole. Ko mejni policisti opazijo, da je potnik predmet zahteve za prikrito kontrolo v Schengenskem informacijskem sistemu, to diskretno sporočijo carinikom. [Francija, 2021]
- Končnim uporabnikom je prek nacionalne aplikacije na voljo obrazec za poročanje o zadetku v zvezi z razpisi ukrepov v Schengenskem informacijskem sistemu, in sicer z vnaprej izpolnjeno predlogo, ki vsebuje vse razpoložljive podatke, pridobljene iz razpisa ukrepa. Končni uporabniki izpolnijo polja, povezana z zadetkom, in obrazec pošljejo neposredno uradu SIRENE; prejeto elektronsko sporočilo vsebuje obliko HTML, ki jo je mogoče neposredno pretvoriti v obrazec SIRENE. V obrazcu za poročanje o zadetku so polja z odgovori na vprašanja v zvezi s poizvedovalno kontrolo predhodno izpolnjena. To zagotavlja zelo visoko raven kakovosti podatkov in poročanje o zadetkih v realnem času. [Litva, 2023]

- Vzpostavljen je učinkovit postopek za prijavo tega, da je oseba, v zvezi s katero sta bila izdana odločba o vrnitvi in razpis ukrepa za vrnitev, zapustila schengensko območje. V takih primerih organ mejne straže, v zvezi s katerim se je pojavil zadetek, odhod zabeleži neposredno v aplikacijo, ki jo uporablja služba za migracije. Urad SIRENE v primeru, da informacije o odhodu prejme od druge schengenske države članice ali nacionalnega veleposlaništva ali konzulata, zunaj uradnega delovnega časa izbriše razpis ukrepa za vrnitev in vnese razpis ukrepa za zavrnitev vstopa. V primeru prisilne vrnitve tudi lokalne policijske enote, ki so izvedle prisilno vrnitev, to zabeležijo neposredno v sistem. Tak postopek zagotavlja, da se politika vračanja učinkovito upravlja na nacionalni ravni in da se razpis ukrepa za zavrnitev vstopa nemudoma vnese v Schengenski informacijski sistem, kadar odločbo o vrnitvi spremlja prepoved vstopa. [*Finska, 2023*]
- **Avtomatizirana in uporabniku prijazna komunikacija o zadetku med prvo in drugo vrsto na nekaterih mejnih prehodih. V primeru zadetka lahko uradnik za kontrolo v prvi vrsti pošlje informacije o zadetku iz prve vrste neposredno v drugo vrsto. Nato je obvestilo v rdeči barvi vidno v drugi vrsti. V primeru zadetka za osebe, ki so predmet prikrite kontrole, se v prvi vrsti prikrito zberejo razpoložljive informacije, poleg tega pa se priložijo posnetki zaslona potnega lista/osebne izkaznice/potrdila o registraciji vozila. To se samodejno pošlje v drugo vrsto in pripravi se obrazec za poročanje o zadetku, ki se nato pošlje uradu SIRENE.** [*Madžarska, 2024*]
- **Ko sistem za upravljanje primerov SIRENE prejme nacionalni obrazec za zadetek v zvezi s tujim razpisom ukrepa v Schengenskem informacijskem sistemu, samodejno prenese podatke, ki so že v angleščini, v obrazce SIRENE G, H ali R, odvisno od kategorije razpisa ukrepa. Potreben ročni vnos pred pošiljanjem drugim uradom SIRENE je minimalen. Ko urad SIRENE prejme obrazec SIRENE R-A o nacionalnem razpisu ukrepa za vrnitev, se obrazec samodejno prenese iz sistema upravljanja v podatkovno zbirko, ki jo uporabljajo mejni in tuji policijski organi. Nato po potrebi samodejno pretvori razpis ukrepa ali ga izbriše, če odločbi o vrnitvi ni priložena prepoved vstopa. Enak postopek se uporablja za prejem obrazcev SIRENE R-B ali R-E. Obrazci za zadetek in razpisi ukrepov se obdelujejo pravočasno. Pri nacionalnih razpisih ukrepov za zadetek v zvezi s pogršanimi osebami nacionalni obrazec za zadetek vključuje obvezno polje o privolitvi za izmenjavo informacij o lokaciji z osebo, ki vloži prijavo pogršane osebe.** [*Slovaška 2024*]

Ustvarjanje razpisa ukrepa

- V delovnem postopku SIRENE je bilo ustvarjeno opozorilno sporočilo, s katerim se organe opomni, da je treba pri ustvarjanju razpisa ukrepa v SIS vnesti biometrične podatke, če so ti na voljo. [*Nizozemska, 2021*]

- Visoka raven kakovosti podatkov in avtomatizacija dveh postopkov v registru iskanih oseb. Prvič, ko se v zvezi z državljanom ustvari razpis ukrepa, register samodejno preveri, ali je v nacionalnih podatkovnih zbirkah na ime zadevne osebe registrirano vozilo ali strelno orožje, in končnemu uporabniku samodejno ponudi možnost vključitve zadevnega predmeta kot dopolnila k razpisu ukrepa, kar mora končni uporabnik potrditi. Drugič, ob vnosu razpisa ukrepa v zvezi z rezidentom se v razpis ukrepa predhodno vnesejo in uvozijo alfanumerični podatki (vključno z informacijami o osebnem dokumentu) iz nacionalnih registrov (fotografija osebnega dokumenta se ne naloži samodejno, temveč doda ročno, če je na voljo). Poleg tega v primeru, da se v nacionalni aplikaciji ustvari razpis ukrepa za vrnitev osebe, katere osebne informacije so navedene v nacionalnih registrih, nacionalna aplikacija v razpis ukrepa uvozi tudi alfanumerične in biometrične podatke (vključno s kopijo osebnega dokumenta, če je na voljo). [Litva, 2023]
- **Samodejno predhodno vnašanje podatkov v razpise ukrepov. Ob vnosu razpisa ukrepa v zvezi z državljanom rezidentom v sistem za registracijo nalogov register predhodno izpolni in uvozi alfanumerične podatke in fotografijo osebe, na katero se nanaša razpis ukrepa, iz ustreznega nacionalnega registra.** [Madžarska, 2024]

Izmenjava informacij

- **Ko se nacionalni razpis ukrepa v zvezi s pogrešano osebo vnese v Schengenski informacijski sistem, nacionalni urad SIRENE prejme samodejno ustvarjen obrazec SIRENE C. Ta obrazec vključuje vse ustrezne dopolnilne podatke in ga lahko nacionalni urad SIRENE neposredno posreduje drugim uradom SIRENE. Samodejno ustvarjanje obrazcev SIRENE C za razpise ukrepov iz člena 32 omogoča hiter prenos podatkov za pomoč drugim državam članicam v nujnih primerih.** [Irska, 2024]

Nacionalni Schengenski in Vizumski informacijski sistemi ter sistemi IT

- Center za varnostne operacije spremlja varnost celotnega policijskega omrežja na ravni uporabnika in zaznava anomalije, ki bi lahko pomenile možne napade. Ko center za varnostne operacije zazna sumljivo uporabo, mora posredovati operativni center in preveriti možno anomalijo. Aktivno spremljanje „netipičnega ravnanja“ končnih uporabnikov, ki izvajajo poizvedbe, omogoča opredelitev znakov nepravilne uporabe Schengenskega informacijskega sistema in preprečitev možnih tveganj v zvezi z varstvom podatkov. [Nizozemska, 2021]
- V nacionalnem Vizumskem informacijskem sistemu se nujne vloge (na primer v primeru, ko mora prosilec za vizum odpotovati zelo kmalu po predložitvi vloge, na primer zaradi hospitalizacije bližnjega družinskega člana) trajno označijo. Tako je nujne

vloge mogoče enostavno opredeliti, njihovo preverjanje pa je mogoče enostavno prednostno razvrstiti. [Malta, 2022]

- Mesečna poročila o kakovosti podatkov, ki jih pripravi eu-LISA, se pošljejo uradu za nacionalni Schengenski informacijski sistem, nato pa se prefiltrirajo tako, da ostanejo le razpisi ukrepov, ki jih mora urad SIRENE preveriti in/ali posredovati končnim uporabnikom, ki so ustvarili zadevni razpis ukrepa. Dvostopenjsko preverjanje morebitnih napak v veliki meri zagotavlja dobro kakovost podatkov, ki jih organi vnesejo v Schengenski informacijski sistem. [Litva, 2023]
- V nacionalni aplikaciji Schengenskega informacijskega sistema sta na viden način, tj. na vrhu razpisa ukrepa in z rdečimi črkami prikazani besedili „Takojsnja prijava“ in „Zlorabljen identiteta“. Tak prikaz končnemu uporabniku omogoča, da se takoj seznanijo z razmerami v smislu nujnosti, zapletenosti in občutljivosti razpisa ukrepa. [Ciper, 2023]
- Informacijska infrastruktura za obravnavo vlog za izdajo vizuma bistveno olajšuje varno vlaganje in obravnavo vlog za izdajo vizuma ter zmanjšuje odvisnost od zunanjega ponudnika na področju upravljanja in nadzora sistemov. Prvič, na spletišču zunanjega ministrstva je na voljo spletni obrazec vloge za izdajo vizuma, ki se uporabi v približno 80 % vlog za izdajo vizuma, vključno z vodnikom, ki vsebuje uporabna pojasnila v več jezikih glede podatkov, ki jih je treba vnesti v različna polja. Ob zaključku postopka je mogoče ustvariti kontrolni seznam potrebnih spremnih dokumentov, ki so odvisni od kraja vložitve vloge in namena potovanja. Drugič, za zunanje ponudnike storitev je bil razvit sistem za vnos podatkov, ki ga v celoti upravljajo nacionalni organi ter je namenjen registraciji vlog in njihovem združevanju z biometričnimi podatki in skeniranimi spremnimi dokumenti. Nazadnje, osrednji sistem za obdelavo vlog, namenjen obravnavi vlog in odločanju, ima intuitiven, uporabniku prijazen vmesnik, ki nosilec odločitev omogoča, da v zvezi z določeno vlogo enostavno vzpostavijo stik s konzulati, zunanjimi ponudniki storitev, mejnimi policisti in policijo. Mehanizem VIS Mail je v sistem vključen na uporabniku prijazen način, sistem pa ima različna analitična in statistična orodja. Funkcionalnost sistema za upravljanje in nadzor dnevnikov podporno skupino ministrstva obvesti o morebitnih nenavadnih dejavnostih uporabnikov, ki obdelujejo podatke. [Finska, 2023]
- **Standardiziran postopek za zajemanje fotografij državljanov tretjih držav v registru policije, pristojne za tujce, v skladu s standardi ICAO. To zagotavlja visokokakovostne fotografije in olajšuje identifikacijo oseb, za katere veljajo nacionalni razpisi ukrepov za vrnitev in razpisi ukrepov za zavrnitev vstopa.** [Madžarska, 2024]
- **Avtomatizirana preverjanja prstnih odtisov, ki se na podlagi analize tveganja v zvezi s kaznivimi dejanji in priseljevanjem izvajajo poleg ugotavljanja identitete posameznikov in za potrjevanje zadetkov.** [Madžarska, 2024]
- **V podatkovnih centrih je vzpostavljen dobro načrtovan in dokumentiran postopek za neprekinjeno poslovanje. Enake postavitev se uporabljajo za razvojno, predprodukcijsko in produkcijsko okolje, obstaja pa tudi georedundantna, močno**

zavarovana sekundarna lokacija. Med primarnim podatkovnim centrom in rezervno lokacijo se redno preskušajo sistemi neprekinjenega napajanja, obnove iz varnostne kopije in samodejnega preklopa. Dokumentacija o informacijski varnosti se redno pregleduje in posodablja; redno se izvajajo notranje revizije. [Slovaška 2024]

- Sistem urada SIRENE za upravljanje primerov vključuje zanesljivo orodje za pripravo statističnih poročil, ki omogoča podrobna poročila po posameznih policijskih postajah in mejnih prehodih na podlagi internih obrazcev za poročanje o zadetku. Statistične podatke je mogoče filtrirati po različnih parametrih, kot je vrsta kaznivega dejanja, kar je v pomoč pri spremljanju uporabe Schengenskega informacijskega sistema po vsej državi in pri poročanju agenciji eu-LISA. [Hrvaška, 2024]
- V primerih, ko neposreden dostop do Schengenskega informacijskega sistema ni na voljo, se lahko končni uporabniki po telefaksu ali elektronski pošti obrnejo na osrednji tehnični organ, da lahko razpise ukrepov upravljajo prek spletnega komunikacijskega kanala v načinu za izredne razmere. Jasni nacionalni postopki določajo minimalna merila in predloge za ta postopek ter zagotavljajo, da so vse funkcionalnosti v Schengenskem informacijskem sistemu neprekinjeno na voljo končnim uporabnikom. [Poljska, 2024]

Zahteve glede varstva podatkov v zvezi z nacionalnim Schengenskim informacijskim sistemom (N.SIS)

- Organi, ki upravljajo N.SIS, sprejemajo zahteve posameznikov, na katere se nanašajo osebni podatki, ki so v jeziku, ki ni jezik države članice. [Litva, 2018]
- Pooblaščen osebja za varstvo podatkov upravljavca podatkov N.SIS je vzpostavila celovito politiko uradnega obveščanja o kršitvi, vključno s postopki, orodji in navodili za osebje. [Nemčija, 2020; Norveška, 2022]
- Decentralizirana struktura spremljanja varstva osebnih podatkov, v okviru katere so kontaktne osebe za vprašanja v zvezi z varstvom osebnih podatkov na voljo v vsaki enoti policije, dve pooblaščenim osebam za varstvo podatkov pa sta odgovorni za splošen nadzor. [Nizozemska, 2021]
- Pooblaščen osebja za varstvo podatkov je odgovorna za upravljanje ranljivosti, usklajevanje ocenjevanja ranljivosti, ocenjevanje tveganj in revizije; proaktivno sodeluje z upravljavcem podatkov, npr. pri projektu za vzpostavitev operativnega centra za kibernetično varnost, ki omogoča hitro in učinkovito obvladovanje incidentov. [Italija, 2021]
- Nacionalna policijska uprava z upravljanjem pooblastil za uporabnike preprečuje nepooblaščen dostop do osebnih podatkov. Nadrejeni v primeru spremembe delovnega mesta ali nalog podrejenih, pa tudi sicer enkrat letno preveri in oceni, ali so uporabniška

pooblastila podrejenih ustrezna, ter po potrebi sproži notranji postopek za njihovo posodobitev. Odgovorni koordinator sistema mora letno preveriti, ali so uporabniške pravice, dodeljene skupinam deležnikov in zunanjim osebam, ustrezne in posodobljene. [Finska, 2023]

- **Novo orodje, varnostni sistem za upravljanje informacij in dogodkov (SIEM), se uporablja kot orodje za analizo dnevnikov, ki znatno izboljšuje odkrivanje nepravilnosti in morebitnih zlorab Schengenskega informacijskega sistema. To zmanjšuje ranljivost sistema.** [Švedska, 2022]
- **Letališka policija proaktivno zagotavlja informacije o pravicah posameznikov, na katere se nanašajo osebni podatki. Zagotavlja povezavo do policijskega portala za varstvo podatkov, in sicer prek kod QR, ki so vidno nameščene v prvi in drugi vrsti na mejnih prehodih.** [Madžarska, 2024]

Zahteve glede varstva podatkov v zvezi s postopkom izdaje vizumov/Vizumskim informacijskim sistemom

- Obsežne dejavnosti upravljavca podatkov N-VIS v zvezi z nadzorom konzulatov in zunanjeponudnika storitev, vključno z vprašanji varnosti in varstva podatkov. Zlasti je upravljavec podatkov N-VIS v zadnjih letih izvedel vrsto notranjih revizij. [Španija, 2017; Italija, 2021]
- Pooblaščenca oseba za varstvo podatkov na ministrstvu za zunanje zadeve, Evropsko unijo in sodelovanje sodeluje pri pregledih postopka izdaje vizumov, ki jih izvaja ministrstvo, na splošno pa je tudi močno vključena v številne vidike postopka izdaje vizumov, povezane z varstvom podatkov. [Španija, 2022]
- Z avtomatiziranim programskim orodjem se izvaja obsežen nadzor dnevnikov, da se odkrijejo incidenti v dnevniških datotekah. [Danska, 2022; Švedska, 2022]
- Varnostni sistem za upravljanje informacij in dogodkov (SIEM), vključen v informacijski sistem ministrstva za zunanje zadeve, deluje na osnovi številnih vnaprej določenih pravil, ki zagotavljajo, da se v primeru kakršne koli nenavadne dejavnosti uporabnikov, ki obdelujejo podatke v centralnem Vizumskem informacijskem sistemu (C-VIS), sproži alarm, podporna skupina ministrstva za sistem VISA pa po elektronski pošti prejme obvestilo. Ker sistem VISA (nacionalni osrednji sistem za obdelavo vlog, namenjen obravnavi vlog in odločanju) beleži vso obdelavo podatkov, ki jo v sistemih VISA in C-VIS izvajajo vsi organi, ki imajo kot končni uporabniki pravice dostopa, nadzor dnevnikov zajema tudi vse te organe. Ministrska ekipa za varstvo podatkov ima dobro uveljavljen postopek za ocenjevanje kršitev varstva podatkov in dodatnih ukrepov, ki jih je treba sprejeti, vključno s časovnim okvirom za uradno obveščanje organa za varstvo podatkov. [Finska, 2023]

Urad SIRENE

Postopki SIRENE

- Tožilstvo ima dežurno službo, ki je 24 ur na dan vse dni v letu na voljo za zaprosila urada SIRENE. [*Danska, 2017*]
- Udeležba osebja urada SIRENE v dejavnostih na kraju samem med obsežnimi policijskimi operacijami. [*Švica, 2018*]
- Obstaja funkcija za predložitev prstnih odtisov iz Schengenskega informacijskega sistema v nacionalni sistem za avtomatizirano identifikacijo prstnih odtisov prek sistema za delovni postopek SIRENE in za samodejno poročanje o zadetkih. Ta postopek se začne le, ko se v sistemu za delovni postopek SIRENE ustvari spis zadeve. V skladu z zakonodajo postopek ne omogoča shranjevanja prstnih odtisov iz SIS v nacionalnem sistemu AFIS. [*Irska, 2021*]
- Vsi zadevni organi, povezani z notranjo varno policijsko mrežo, imajo svoje uradne namenske poštno račune, ki se uporabljajo za izmenjavo informacij. Vsa policijska poročila o incidentih so vidna vsem uradom z namenskimi poštnimi računi, vključno z uradniki SIRENE, ki po razpoložljivih podatkovnih zbirkah, vključno s SIS, proaktivno iščejo vse državljane EU in državljane tretjih držav, vpletene v prijavljene incidente. Na podlagi teh poizvedb urad SIRENE v primeru pozitivnega rezultata nemudoma vzpostavi stik s policijsko postajo, pristojno za zadevo (policijsko postajo, ki je incident prijavila), in zahteva nadaljnje ukrepanje v zvezi s predmetom razpisa ukrepa. Proaktivni pristop, ki ga je razvil urad SIRENE, zagotavlja, da se med poizvedbami v SIS noben zadetek ne spregleda. [*Ciper, 2023*]

Sistem za delovni postopek SIRENE

- V aplikacijah za vodenje zadev se, kadar obstaja zadetek v razpisu ukrepa, ki vsebuje privzeta imena, zlorabljene identitete in/ali povezave, pojavi okno, ki opozori na prisotnost te pomembne informacije. To uradno obvestilo učinkovito obravnava eno od najobičajnejših težav v zvezi z rešitvami poizvedb v različnih državah članicah: kako zagotoviti, da bo ta informacija vidna končnemu uporabniku. [*Madžarska, 2019*]
- Sistem za delovni postopek SIRENE samodejno preveri vsa sporočila, prejeta iz vseh mednarodnih kanalov (vključno z obrazci SIRENE), na podlagi vnaprej določenih ključnih besed. Osebnosti podatki, vključeni v obrazce, se samodejno preverijo v povezanih podatkovnih zbirkah. Pozitivni rezultati takega preverjanja se označijo kot „vroči zadetki“, kar pomeni, da bi bilo treba take obrazce obravnavati prednostno. Zaradi te rešitve lahko urad SIRENE učinkovito upravlja prejete zahteve brez zaostankov. [*Lihtenštajn, 2021*]
- Prejeta obrazca A in M (ki se uporabljata za izmenjavo informacij o evropskih nalogih za prijete in prošnjah za izročitev oziroma izmenjavo različnih dopolnilnih informacij, ko ni določen postopek) za osebe se samodejno obdelata v sistemu za upravljanje

primerov SIRENE, ki samodejno prenese prejete obrazce za razpise ukrepov, povezane s terorizmom, danski varnostni in obveščevalni službi. [Danska, 2022]

- Obrazci SIRENE, ki jih ustvarijo uradniki, so predhodno izpolnjeni s podatki iz razpisa ukrepa in imajo na voljo vnaprej pripravljena besedila, ki jih je mogoče dodati le z enim klikom. Vnaprej pripravljena besedila so prilagojena vsakemu obrazcu in vrsti razpisa ukrepa. [Slovaška 2019]
- Sistem za upravljanje primerov SIRENE je enotna aplikacija IT, ki vsa sporočila obravnava z visoko stopnjo avtomatizacije: prejeti obrazci SIRENE se samodejno vnesejo v obstoječe zadeve in dodelijo pristojni uradni osebi, ki vodi postopek; prejeti obrazci A se samodejno obdelajo in na podlagi ključnih besed preverijo s primerjavo s podatki iz nacionalnih podatkovnih zbirk. Ta postopek omogoča, da se vsi prejeti obrazci A, ki vsebujejo zadevne ključne besede, enkrat dnevno v svežnju samodejno pošljejo pristojnim oddelkom in enotam. Obrazci A se samo v primeru ujemanja dodelijo uslužbencu, ki jih ročno obdelata. Končni uporabniki namenske nacionalne obrazce za zadetke iz okna za predogled razpisa ukrepa v Schengenskem informacijskem sistemu prek policijskega brskalnika/registrov samodejno pošljejo v poštni predal mednarodnega urada za zvezo, nato pa se ti obrazci pretvorijo v obrazce za poročanje o zadetkih SIRENE. Ti postopki znatno olajšujejo opravljanje nalog urada SIRENE ter podpirajo pravočasno in učinkovito izmenjavo dopolnilnih informacij in obrazcev. [Litva, 2023]

4. Vidiki temeljnih pravic

Spremljanje prisilnega vračanja

- Ustrezno spremljanje je zagotovljeno s popolno neodvisnostjo nacionalnega zagovornika, obsegom njegovega delovanja, usposabljanjem spremljevalcev pri vračanju na področju temeljnih pravic (vključno s temeljnimi pravicami ranljivih skupin), načelom nevračanja in regionalno mrežo usposobljenih opazovalcev prisilnega vračanja, ki deluje na celotnem ozemlju. [Italija, 2021]
- Redno objavljane poročila o spremljanju prisilnega vračanja, ki jih na spletu objavlja varuh človekovih pravic, tudi v angleščini, v okviru letnega splošnega poročila varuha človekovih pravic, zagotavlja dodaten nadzor nad postopkom odstranitve, zaradi česar je postopek preglednejši, ter dodatno podpira učinkovitost mehanizma spremljanja prisilnega vračanja. [Češka, 2019]
- **Uprava mejne straže ima imenovanega svetovalca za človekove pravice, da bi se vključile in podpirale prakse upravljanja meja, skladne s temeljnimi pravicami. Tudi regionalni oddelki mejne straže imajo imenovane svetovalce za človekove pravice, ki sodelujejo pri zagotavljanju usposabljanja o temeljnih pravicah na regionalni in lokalni ravni.** [Poljska, 2024]

5. Nadzor nad varstvom podatkov

- Državni inšpektorat za podatke organizira nadzor Schengenskega in Vizumskega informacijskega sistema prek modeliranja in zapisa poslovnih procesov, tj. grafičnega prikaza, namenjenega opredelitvi poslovnih procesov v okviru modela poslovnih procesov. Modeliranje in zapis poslovnih procesov zaposlenim omogočata, da v vsaki fazi razumejo svoje odgovornosti, pa tudi celoten postopek nadzora. [Latvija, 2023]

ZUNANJA RAZSEŽNOST

Sodelovanje s tretjimi državami

Uradniki za zvezo

- Intranetno spletišče mednarodnega urada za zvezo omogoča neposreden dostop do zbirke daktiloskopskih podatkov, prek katere lahko uradniki iščejo po nacionalnem sistemu AFIS z datoteko NIST, priloženo razpisu ukrepa, in morebitna ujemanja poiščejo v nekaj minutah. Kadar samodejno iskanje privede do ujemanja, to ujemanje preveri tudi strokovnjak za prstne odtise. Ta funkcionalnost omogoča iskanje po nacionalnih podatkovnih zbirkah z alfanumeričnimi parametri, pa tudi z biometričnimi podatki, kar povečuje natančnost identifikacije osebe. [Litva, 2023]
- Svetovalci za vizume ali uradniki za zvezo so napoteni v prednostne tretje države, njihova naloga pa je ugotavljanje morebitnih nedovoljenih migracij na schengensko območje in zbiranje obveščevalnih podatkov o novih metodah ali trendih. Kadar organi, pristojni za izdajo vizumov, odkrijejo lažne dokumente ali identitete, se ne le zavrne schengenski vizum, temveč se izda tudi prepoved vstopa, da se državljanu tretje države prepreči poskus vstopa prek druge države članice. Obveščevalni podatki, ki jih zberejo ti uradniki, se redno izmenjujejo z ustreznimi organi na usklajenih sestankih, s čimer se krepi pripravljenost na zunanjih mejah in za postopke vračanja. Ti obveščevalni podatki pomagajo pri oblikovanju nacionalnih in regionalnih načrtov, kar omogoča ciljno usmerjene ukrepe proti subjektom, ki sodelujejo pri omogočanju nedovoljenih migracij. Migranti brez urejenega statusa, identificirani v teh operacijah, se usmerijo v ustrezne postopke vračanja. [Madžarska, 2024]
- Uradniki za zvezo imajo neposreden dostop do sistema za upravljanje primerov, ki ga upravlja enotna kontaktna točka, kar omogoča pridobivanje informacij v realnem času iz nacionalnih in mednarodnih podatkovnih zbirk. Ta dostop izboljšuje njihovo odločanje, podpira čezmejne preiskave in povečuje operativno učinkovitost z mednarodnimi sodelavci. Poleg tega nadzor, ki ga izvaja enotna kontaktna točka, zagotavlja, da je komunikacija med uradniki za zvezo in organi preprečevanja, odkrivanja in preiskovanja kaznivih dejanj usklajena, pregledna in varna. [Češka, 2024]

Mednarodno sodelovanje

- Vzpostavitev večstranskega sodelovanja in dvostranskih sporazumov z več tretjimi državami omogoča izmenjavo podatkov v realnem času o pomorskem nadzoru in na mejnih prehodih za preverjanja na trajektih ter drugih z mejo povezanih informacij. Organi s prispevanjem sredstev aktivno podpirajo razvoj nacionalnih zmogljivosti za nadzor meje v tretjih državah. [Italija, 2021]

- Nacionalni organi upravljajo migracijske tokove in obravnavajo čezmejna kazniva dejanja, ki izhajajo iz držav zunaj schengenskega območja, z izvajanjem regionalnega koncepta varovanja meje. To vključuje napotitev uradnikov za zvezo iz tretjih držav v regionalne koordinacijske centre držav članic in obratno, da bi se olajšala neposredno sodelovanje in izmenjava informacij. Enote mejne straže se napotijo v teritorialne vode in na kopno tretjih držav, s čimer se zagotovi stalno skupno patroljiranje po morju in zraku. Mehanizem iskanja in reševanja dopolnjuje regionalni sistem varovanja meja s plovili, ki jih usklajuje nacionalna agencija za iskanje in reševanje. [*Španija, 2022*]
- **Od leta 2006 poteka projekt „Varna turistična destinacija“, v okviru katerega se na mednarodni ravni gostijo in napotujejo policisti, da bi bolje skrbeli za turiste in državljane v tujini. Ob vse večji udeležbi tujih policijskih organizacij je v letu 2023 sodelovalo 24 organizacij iz 21 držav. Tuji policisti delujejo v skladu z dogovorjenimi pooblastili in zagotavljajo storitve v jezikih turistov, kar zmanjšuje ovire pri iskanju policijske pomoči. Gostujoči policisti, ki so prepoznavni v svojih nacionalnih uniformah, prispevajo k preprečevanju kriminala in izboljšujejo varnost.** [*Hrvaška, 2024*]
- **Dogovori, sklenjeni s sosednjimi tretjimi državami, v skladu s katerimi so gostujoči uradniki napoteni na zadevne meje v podporo dejavnostim varovanja in drugim dejavnostim nadzora, kot so mejne kontrole. S tem se povečujejo odzivne zmogljivosti in izmenjava informacij. Na enem sosednjem ozemlju mejni policisti iz partnerske tretje države vsakodnevno patroljirajo v sodelovanju z lokalnimi mejnimi policisti, da bi preprečili nedovoljene migracije in identificirali osebe, ki omogočajo tihotapljenje ljudi. Na podlagi dvostranskega sporazuma z drugo partnersko državo en uradnik trenutno dela na določenih mejnih prehodih, da bi se podprle kontrole in olajšala komunikacija s potniki.** [*Madžarska, 2024*]
- **Sodišča in tožilstva ustvarjajo razpise ukrepov za iskane osebe skupaj z evropskim nalogom za prijetje (ENP) v poljščini in angleščini. S priložitvijo angleške različice k razpisu ukrepa se pospešijo postopki v drugih državah članicah za ukrepe v zvezi z mednarodnimi zadetki.** [*Poljska, 2024*]

Vizumska politika

Zunanji ponudnik storitev

- **Naložitev finančnih sankcij zunanjim ponudnikom storitev** v primeru neupoštevanja pogodbe je skupaj z okrepljenim spremljanjem njihovega dela učinkovit način za to, da zunanji ponudnik storitev deluje v skladu z določbami pogodbe in izboljša svojo uspešnost. [*Avstrija, 2022*]

UPRAVLJANJE ZUNANJIH MEJA

Nacionalno in evropsko spremljanje razmer in sistem zgodnjega opozarjanja

Sodelovanje (spremljanje razmer)

- Usklajevanje med nacionalnima koordinacijskima sistemoma dveh sosednjih držav članic omogoča skupno sliko razmer, učinkovito izmenjavo informacij, boljše spremljanje razmer na skupnih mejah in boljšo zmogljivost odzivanja, saj si državi izmenjujeta tudi informacije o nameščanju sredstev. [*Portugalska/Španija, 2017*]
- Neposreden dostop do nacionalnih podatkovnih zbirk (ne zgolj tistih, ki se uporabljajo samo za nadzor meje) nacionalnemu koordinacijskemu centru omogoča, da ohranja celovito nacionalno sliko razmer ter svojim deležnikom na nacionalni in evropski ravni zagotavlja boljše spremljanje razmer. [*Finska, 2023*]
- Nacionalni koordinacijski center je vzpostavil postopek pregledovanja zahtev za uporabo storitev sistema EUROSUR za združevanje podatkov na okrožni in lokalni ravni. V tem postopku se pred predložitvijo vsake zahteve za storitve sistema EUROSUR za združevanje podatkov agenciji Frontex preverita zakonitost in ustreznost zadevne zahteve, kar zagotavlja, da se agenciji Frontex pošljejo le ustrezne in stroškovno učinkovite zahteve za storitve sistema EUROSUR za združevanje podatkov, ki se nato izvedejo v okviru operativnih dejavnosti. [*Finska, 2023*]
- **V okviru Evropske večdisciplinarne platforme proti grožnjam kriminala (EMPACT) delovati kot nosilec operativnega akcijskega načrta EMPACT, usmerjenega v kriminalne mreže, ki se ukvarjajo z nedovoljeno proizvodnjo, trgovino in distribucijo prepovedanih sintetičnih drog in novih psihoaktivnih snovi. Vodja enote za prepovedane droge v centralnem preiskovalnem uradu policije deluje kot nosilec, ki ima precej edinstveno operativno podporo ter učinkovito prepoznava različne finančne priložnosti in do njih dostopa. Center za izvajanje evropskih projektov v okviru ministrstva za notranje zadeve podpira to dejavnost kot prednostno nalogo ter pomaga z opravljanjem upravnih nalog in podpiranjem prizadevanj za boj proti nedovoljenemu prometu s prepovedanimi drogami. [*Poljska, 2024*]**
- **Mejni policisti in carinski organi tesno sodelujejo prek integriranega digitalnega postopka na mejnih prehodih, da bi okrepili kontrole in zagotovili bolj nemoten postopek. Zbrani podatki in rezultati kontrol v prvi vrsti, vključno s podatki SIS, se od mejnih policistov prenesejo neposredno k carinskim organom, ti pa nadaljujejo inšpekcijske preglede s predhodno vnesenimi podatki. [*Poljska, 2024*]**

Analiza tveganja

Kopenske meje

- Nacionalni sistem za analizo tveganja institucije za nadzor meja je učinkovit, podpira pa ga dobro medagencijsko sodelovanje. Institucija za nadzor meja skupaj s carino in nacionalno policijo dvakrat letno pripravi skupne analize tveganja. Te skupne analize tveganja se pripravljajo v okviru redne in sistematične izmenjave informacij med ustreznimi nacionalnimi organi, vključenimi v izvajanje evropskega integriranega upravljanja meja, kar zagotavlja celovito nacionalno spremljanje razmer in podpira ustrezne zmogljivosti odzivanja. Poleg tega ustrezni organi, vključeni v upravljanje meja, izvajajo skupna usposabljanja, skupne operacije in prilagojene ukrepe. [Litva, 2023]
- Aplikacija za odkrivanje oseb in/ali vozil s specifičnim profilom tveganja kot del nacionalnega sistema mejne policije za analizo tveganja, ki je vključena v nacionalni informacijski sistem za upravljanje meja. Aplikacija je na vseh mejnih prehodih na voljo vsem policistom, ki sodelujejo pri nadzoru meje, in zagotavlja učinkovito uporabo profilov analize tveganja na vseh organizacijskih ravneh ter povečuje kakovost nadzora meje. Mejna policija je za prepoznavanje oseb ali vozil z visokim tveganjem razvila aplikacijo s samodejnimi kazalniki tveganja, ki je vključena v informacijski sistem za upravljanje meja. Ko so kazalniki aktivirani, med mejnimi kontrolami samodejno pokažejo na morebitne storilce. Kazalniki so samodejno povezani s profili tveganja in na zaslonu mejnega policista se prikaže rumeni alarm s povezavo do profila s ciljno usmerjenimi navodili za določitev statusa osebe. Mejni policisti lahko te kazalnike aktivirajo na določenih mejnih prehodih in ob določenem času. [Hrvaška, 2024]

Mejne kontrole

Zračne meje

- Namenska enota šestih mejnih policistov nadzoruje zasebna potniška in rekreacijska letala, vključno z lahкими zrakoplovi in helikopterji, saj ima dostop do sledenja letom v realnem času in podatkov o letih z vojaškega radarja. Enota prejme vse načrte letov, ki jih nato analizira. Kadar letališče odhoda ali prihoda ni mejni prehod, se obvesti policijsko enoto, ki posreduje. V primeru nedovoljenega pristanka na aerodromih, ki niso mejni prehodi, organi naložijo kazni. Redno se izvaja ocena tveganja zračnih rut, ki odstopajo. [Belgija, 2020]
- Komunikacija, ki med prvo in drugo vrsto na letaliških mejnih prehodih poteka prek nacionalne aplikacije, je uporabniku prijazna in visoko avtomatizirana. V primeru zadetka lahko uradnik za kontrolo v prvi vrsti v ustrezna polja vnese opombe, ki se skupaj z informacijami o zadetku prek nacionalne aplikacije pošljejo iz prve v drugo vrsto. Kar zadeva elektronske prehode, lahko upravljavec elektronskega prehoda v

primeru zadetka v zvezi z razpisom ukrepa zaradi prikrite kontrole zadetku doda tudi opombo, ki se nemudoma pošlje drugi vrsti, ki zbere dodatne razpoložljive informacije in obrazec za zadetek pošlje uradu SIRENE. To omogoča, da se kontrola opravi brez stika z osebo, na katero se razpis ukrepa nanaša, hkrati pa se zberejo potrebne informacije. [Litva, 2023]

- Enota za informacije o potnikih je odgovorna za zbiranje in obdelavo podatkov o potnikih na vseh letih, ki trenutno potekajo v državi. Njena naloga je, da pristojne organe preprečevanja, odkrivanja in preiskovanja kaznivih dejanj (24 ur na dan in vse dni v tednu) obvešča o potrebi po nadaljnjem preverjanju prihajajočih in odhajajočih potnikov, in sicer po izvedbi avtomatizirane primerjave njihovih podatkov s podatki iz ustreznih podatkovnih zbirk (kot sta Schengenski informacijski sistem in I24/7) ali preverjanja podatkov na podlagi abstraktnih profilov, oblikovanih v sodelovanju z organi preprečevanja, odkrivanja in preiskovanja kaznivih dejanj in/ali na njihovo zahtevo. Ker enota prejema poizvedbe vseh organov preprečevanja, odkrivanja in preiskovanja kaznivih dejanj, je v edinstvenem položaju, da opazi prekrivajoče se preiskave in predmete v skupnem interesu ter obvesti zadevne agencije. Temelj uspešnega opravljanja nalog enote in izmenjave informacij je dobro razvit sistem za upravljanje primerov, ki je namenjen komunikaciji s pristojnimi organi in enotami za informacije o potnikih drugih držav članic ter je bil vzpostavljen v skladu z mednarodnimi najboljšimi praksami. Pri izvajanju operacij se ustrezno upoštevajo zahteve glede varstva podatkov in postopkovne zahteve, določene v ustrezni zakonodaji EU in nacionalni zakonodaji. Enota proaktivno izvaja kampanje ozaveščanja o zmogljivostih, ki jih ponuja. Na voljo ima visokokakovostne tehnične in človeške zmogljivosti. [Latvija, 2023]

Kopenske meje

- **Samodejno predhodno preverjanje vozil, ki se približujejo kabinam za nadzor kopenske meje, v Schengenskem informacijskem sistemu, in sicer s samodejnim prepoznavanjem registrskih tablic, vključno z razširitvami za predmete.** [Hrvaška, 2024]

Varovanje meje

- Mejna policija za naloge varovanja in posredovanja uporablja brezpilotne zrakoplove. Vsaka regionalna enota, pristojna za zunanje kopenske meje, je povezana s sistemom. Ta sestoji iz treh platform (brezpilotnih mini motornih jadralnih letal), zemeljske postaje (z daljinskim upravljanjem, zasloni in anteno) in druge podporne opreme. Platforme so opremljene s kamerami za dnevno in nočno opazovanje, eno platformo pa je mogoče uporabljati kadar koli. Visokokakovostni posnetki kamer se v realnem času pošljejo zemeljski postaji ali drugim povezanim prejemnikom. Ta sistem brezpilotnih zrakoplovov lahko izboljša zmogljivost varovanja meje in spremljanje razmer ter tudi

zmogljivosti za odzivanje. Ko je zaznan leteč predmet, je regionalni koordinacijski center hitro obveščen, da se izvedejo posebni ukrepi posredovanja. [Poljska, 2019]

- Na večini zunanje kopenske meje je bil nameščen elektronski pregradni sistem, sestavljen iz velikega števila dnevnih, nočnih in toplotnih kamer ter senzorjev gibanja in seizmičnih senzorjev. Regionalni centri spremljajo sistem in samodejno ustvarjene alarme posredujejo lokalnim koordinacijskim centrom za napotitev patrolj. S tem se učinkovito odkrivajo nepooblaščen preходи, omogoči spremljanje v realnem času in izboljšujejo odzivni časi patrolj. [Poljska, 2024]
- Nacionalna mejna straža uporablja informacijski sistem za načrtovanje in usklajevanje operativnih ukrepov ter poročanje o njih, ki deluje kot enotna platforma za povečanje splošne učinkovitosti nadzora zunanjih meja. Sistem ima več modulov, ki uporabniku omogočajo shranjevanje in izmenjavo informacij o dogodkih, prikaz dogodkov na zemljevidu, načrtovanje patrolj in urnikov dela, prikaz položaja operativnih enot v realnem času in pošiljanje poročil. [Poljska, 2024]

Nacionalna podatkovna zbirka za varovanje meja

- Koncept nacionalnega varovanja meja temelji na celoviti in učinkoviti nacionalni podatkovni zbirki, ki združuje vse ustrezne funkcije ter podpira izvajanje operativnih in taktičnih nalog. Ta sistem vključuje vse elemente operativnega cikla varovanja meja: zagotavljanje podpore pri zbiranju informacij, poročanje o taktičnih in operativnih rezultatih dejavnosti, načrtovanje izmen, upravljanje in usklajevanje patrolj, načrtovanje učinkovitega odziva na terenu in usklajeno spremljanje razmer. Programska oprema zagotavlja enotno storitveno platformo za vse organe preprečevanja, odkrivanja in preiskovanja kaznivih dejanj, s čimer omogoča učinkovito uporabo virov v nujnih primerih in podpira oblikovanje slike razmer na določenih področjih pristojnosti. Programska oprema je povezana s funkcijami mobilnega informacijskega okolja patrolje, prisotne na terenu. Sistem se lahko zaradi svoje celovite in skladne zasnove upravlja na lokalni, regionalni in nacionalni ravni. [Estonija, 2023]

VRAČANJE

Učinkovitost nacionalnega sistema vračanja

Postopki vračanja

- S prakso sprejemanja odločb o vrnitvi, odstranitvi in prepovedi vstopa v enem koraku se zmanjšuje upravno breme, hkrati pa se v celoti spoštujejo procesne pravice oseb v postopku vračanja. [Avstrija, 2015]
- Postopek za uradno obveščanje o „nameri o izdaji prepovedi vstopa“, kadar se med izstopno kontrolo odkrije nedovoljeno prebivanje, s čimer državljani tretje države dobi priložnost za vložitev ugovora, organom omogoča izdajo prepovedi vstopa brez poseganja v odhod državljanov tretje države in ob hkratnem spoštovanju njegovih pravic. [Nizozemska, 2021]
- **Nacionalni organi so pripravili obvestilo o razpoložljivi pomoči za reintegracijo, ki ga državljani tretjih držav podpišejo po posvetovanju. Hrani se skupaj z njihovimi spisi, kar olajša komunikacijo s svetovalci za vračanje v centrih za pridržanje.** [Hrvaška, 2024]
- **Vzajemno priznavanje odločb o vrnitvi, ki jih izdajo druge države članice. Če je najden državljani tretje države, ki nima pravice do prebivanja, in mu je druga država EU izdala odločbo o vrnitvi, bodo nacionalni organi to odločbo nemudoma priznali in izvršili. Ne bodo izdali nove odločbe o vrnitvi ali stopili v stik z državo izdajateljico, temveč bodo nadaljevali postopek odstranitve posameznika v državo vrnitve, po potrebi po posodobljeni oceni.** [Češka, 2024]

Postopek prisilnega vračanja

- Vzpostavljeni so postopki, ki organom omogočajo sprejetje hitre odločitve v zvezi z naknadno prošnjo za azil, vloženo med postopkom odstranitve, da bi se preprečil odlog ali zakasnitev odstranitve državljanov tretje države, hkrati pa zagotovila učinkovita uporaba načela nevračanja. [Nizozemska, 2015]

Prostovoljna vrnitev

- V celotnem postopku vračanja je prostovoljna vrnitev za nacionalne organe prednostna naloga. Državljanov tretjih držav se v vseh fazah postopka, zlasti v centrih za pridržanje, s proaktivnim pristopom spodbuja k prostovoljnemu odhodu. Centri za pridržanje prispevajo k spodbujanju prostovoljnega vračanja, saj uradniki, odgovorni za vodenje zadev, in organi aktivno spodbujajo državljane tretjih držav k prostovoljnemu odhodu iz države, hkrati pa jim zagotavljajo ustrezno namestitve in podporo. [Nizozemska, 2021]
- Zgodnje sodelovanje z osebami v postopku vračanja, ko se spodbuja prostovoljno vračanje/odhod, in možnost, da oseba v postopku vračanja sodeluje v programu prostovoljnega vračanja kadar koli v tem postopku, spodbujata in povečujeta uporabo

prostovoljnega vračanja in reintegracije kot sestavnega dela skupnega sistema EU za vračanje v skladu s strategijo EU za prostovoljno vračanje in reintegracijo. [Luksemburg, 2016; Danska, 2022]

Informacijski sistem

- Nacionalni informacijski sistem za upravljanje primerov vračanja, ki je bil razvit v skladu z modelom agencije Frontex (RECAMAS), organom na področju vračanja zagotavlja učinkovito in integrirano orodje, ki prispeva k učinkovitemu upravljanju primerov vračanja. [Italija, 2021; Estonija, 2023]
- Povezava nacionalnega sistema za upravljanje primerov na področju migracij z modulom aplikacije agencije Frontex za vračanje za čarterske lete nacionalnim organom omogoča, da neposredno dosežejo vse čarterske dejavnosti, organizirane s podporo agencije Frontex, ter jim pomaga pri učinkovitejši organizaciji in sodelovanju pri dejavnostih vračanja. [Avstrija, 2020]

Pridržanje z namenom odstranitve

Centri za pridržanje

- Soba za otroke v prostorih za registracijo za tujce zagotavlja ustrezno in spodbudno okolje za otroke. Zaradi dolgega odpiralnega časa in dostopnosti brez omejitev, prisotnosti socialnega delavca ter številnih iger in dejavnosti je soba za otroke privlačna. [Litva, 2018]
- Družinski centri in ciljno usmerjene psihiatrične ustanove lahko poskrbijo za posebne potrebe ranljivih oseb v pridržanju. Ureditev družinskega centra, dejavnosti in predanost osebja omogočajo, da je družinsko življenje čim bolj podobno običajnemu življenju, ter zagotavljajo ustrezno in spodbudno okolje za družine in mladoletnike brez spremstva. Psihiatrična ustanova zagotavlja tesno sodelovanje med ustreznimi partnerji za obravnavo potreb ranljivih oseb s psihološkimi težavami v postopku vračanja, hkrati pa povečuje učinkovitost postopkov vračanja. [Nizozemska, 2021]
- Pripravljeni protokoli in usposabljanje osebja skupaj z zasnovo in ureditvijo prispevajo k zmanjšanju stresa in travme pri mladoletnikih v postopku vračanja in so v skladu z načelom otrokovih koristi. [Norveška, 2022]
- Ustanove za tujce vključujejo enote za duševno zdravje, ki državljanom tretjih držav nudijo pomoč pri težavah z duševnim zdravjem, kot sta posttravmatska stresna motnja in samomorilnost, ter jim pomagajo pri prilagajanju. Psihologi vse nove prišleke najprej ocenijo in jih seznanijo z možnostjo, da prejmejo psihološko podporo v okviru ustanove. To omogoča zgodnje odkrivanje psiholoških težav, kar lahko zagotovi učinkovit pristop in obravnavo takih primerov. Enote za duševno zdravje so dostopne po telefonu med delovnim časom od ponedeljka do petka ali na podlagi predložitve obrazca. To prispeva

k odprtemu in varnemu okolju, zlasti pri obravnavi žrtev trgovine z ljudmi in drugih ranljivih oseb. [Litva, 2023]

- **Pogoji pridržanja vključujejo prostorne zunanje rekreacijske površine v sprejemnem centru, z namenskim zunanjim igralnim prostorom za majhne otroke in travnatim rekreacijskim prostorom za odrasle, kar ustvarja prijetno vzdušje s prostorom za zasebnost. S tem se zmanjšuje tveganje konfliktov in prenatrpanosti. [Hrvaška, 2024]**
- **Center za pridržanje ima izobraževalno enoto z 11 uradniki, ki organizira najrazličnejše izobraževalne, socialne, kulturne (s poudarkom na kulturni občutljivosti) in športne dejavnosti ter prireditve. Osebje je pridržanim na voljo od ponedeljka do sobote, 12 ur na dan, uradniki pa so oblečeni v civilna oblačila. Nekateri od njih imajo poklicne izkušnje na področju izobraževanja in psihologije ter imajo dejavno vlogo pri preprečevanju konfliktov v centru. [Poljska, 2024]**
- **Centri za pridržanje pridržanim osebam zagotavljajo obsežno zdravstveno oskrbo, prilagojeno njihovim potrebam. Če ni mogoče zagotoviti oskrbe na kraju samem, pridržane osebe hitro odpeljejo v zunanje specializirane klinike. Stroške tega zdravljenja krije mejna straža. V primeru resnega stanja so pridržane osebe izpuščene in premeščene v specializirane organizacije za oskrbo. [Poljska, 2024]**
- **V centru za pridržanje je poseben prostor za dojenčke, ki je na voljo 24 ur na dan vse dni v letu, kjer lahko matere skrbijo za svoje novorojenčke v zasebnem in ločenem prostoru. Soba je opremljena z osnovnim pohištvom in predmeti, ki so v pomoč pri negi dojenčkov. Na voljo je tudi prostoren in dobro opremljen oddelek za varstvo otrok, ki ponuja širok nabor starosti primernih dejavnosti, iger in igrar. Otroci, katerih starši so pridržani v centru, lahko obiskujejo igralnico ob soglasju staršev. Pri zelo majhnih otrocih lahko obiske nadzoruje tudi eden od staršev, kar zagotavlja varno in podporno okolje za vse. [Češka, 2024]**
- **Center za pridržanje je uvedel vrsto vizualnih pripomočkov, vključno z orientacijskimi tablami, kažipoti, hišnimi pravili in plakati, ki so zasnovani tako, da so otrokom prijazni in dostopni. Ta gradiva vsebujejo piktograme, nameščena so na primerni višini in zasnovana tako, da jih mladoletniki zlahka razumejo. Poleg tega je nabor orodij za otroke agencije Frontex široko dostopen in na voljo v več jezikih. [Češka, 2024]**

NOTRANJE MEJE

Čezmejno sodelovanje na območjih notranjih meja

Operativno sodelovanje s sosednjimi državami članicami

- Skupne tristranske patrolje na vlakih s sosednjimi državami. [*Avstrija, 2015*]
- Države članice dvakrat na leto pripravijo skupno poročilo o analizi kaznivih dejanj, vsaka dva tedna pa poročilo o operativni analizi kaznivih dejanj. Poleg tega država članica dnevno pripravi informacije o kaznivih dejanjih, storjenih na njenem ozemlju, ki jih posreduje partnerskim državam članicam. [*Lihtenštajn, 2015*]
- Znotraj policijskega okrožja v obmejni regiji deluje skupina za skupno analizo. Ta je sestavljena iz več organov, sestavljenih iz policijskih, carinskih, mejnih in kriminalističnih uradov. Analize so podlaga za odločitve v zvezi z nadzorom meje ter policijskimi in carinskimi zadevami. Ugotovljeno je bilo, da so se poročila o analizi uporabljala za vnaprejšnje informiranje policistov o skupnih patroljah, vključno z določitvijo datumov, ur in lokacij takih patrolj. Za pristanišča z dovoljenjem za prihode zunaj schengenskega območja se pripravijo mesečna poročila o analizi tveganja. Poročila so podlaga za operativne in upravne vidike nadzora meje. [*Danska, 2017*]
- Sosednje države članice so za zagotovitev učinkovitega čezmejnega sodelovanja in vzajemnega koriščenja virov podpisale sporazum o skupni uporabi tajnih človeških obveščevalnih virov za izvajanje tajnih obveščevalnih dejavnosti s skupnim naborom policistov. [*Litva, 2018*]
- Nacionalni podatkovni sistem sproži utripanje zaslona, ko se začne operacija, s čimer so upravljavci takoj opozorjeni, da je potrebno nadaljnje ukrepanje. Zagotovljena je tudi neposredna povezava. V sistemu je vidna tudi geolokacija patroljnih avtomobilov. Do njega imajo neposreden dostop centri za policijsko sodelovanje in carino ter enotne kontaktne točke. [*Češka, 2019*]
- Skupne dvonacionalne brigade za boj proti nedovoljenemu priseljevanju in tihotapcem so povezane, stalni mehanizmi za mednarodno sodelovanje pa sosednjima državama omogočajo, da nadzor organizirata na podlagi skupne analize tveganj migracij. Te „brigade“ (ali „skupne enote“), sestavljene iz enakega števila policistov iz obeh držav, izbranih zaradi tehničnega in jezikovnega znanja, ki so nameščene na francosko-nemški in francosko-italijanski meji, delujejo v okviru Prümske pogodbe ali dvostranskega sporazuma. Poleg organizacije skupnih patrolj skupne brigade (ali skupne enote) zagotavljajo skupno usposabljanje. Ta sistem skupnih brigad lajša izmenjavo informacij med sosednjima državama in usklajevanje nadzora operacij ter bi ga zato bilo treba spodbujati in razširiti na druge meje, zlasti na francosko-špansko mejo. [*Francija, 2021*]
- Na regionalni ravni čezmejno sodelovanje temelji na upravnih protokolih, ki so bili sklenjeni s pristojnimi organi sosednjih držav članic in se nadalje izvajajo z letnimi akcijskimi načrti. To praktično sodelovanje zajema skupno analizo tveganja, skupne

operacije in patrolje, upravljanje posebnih dogodkov in skupna usposabljanja. Skupne patrolje se redno načrtujejo. Ta koncept sodelovanja zagotavlja dobro podlago za skupen operativni odziv na regionalni ravni, skupno uporabo omejenih virov in celovitejšo sliko razmer na področju kriminala. [*Estonija, 2023; Latvija, 2023*]

- Sprejemajo se proaktivni ukrepi za omejitevčasne ponovne uvedbe nadzora na notranjih mejah, in sicer z rednimi in ciljno usmerjenimi srečanji s sosednjimi državami ter taktičnim in operativnim sodelovanjem v obmejnih regijah. Redno se organizirajo skupna čezmejna usposabljanja in vaje za čezmejno zasledovanje, osnovne informacije o tej možnosti pa se z letaki posredujejo vsem nacionalnim policistom. Policijski organi so prek obsežne mreže in imenovanih visokih uradnikov v vsaki obmejni regiji v stalnem stiku s svojimi (notranjimi) čezmejnimi kolegi. Stalno se izvajajo skupno spremljanje, analize in odzivi na nastajajoče grožnje. To se lahko razširi na skupne patrolje, ukrepe, vaje, načrtovanje itd., ko se pojavijo ali povečajo varnostne grožnje. Če se ponovno uvede nadzor na notranjih mejah, obe državi analizirata izvajanje, da bi preprečili prihodnje pojave. [*Slovaška 2024*]
- Na politični in strateški ravni se to izvaja z rednimi in ciljno usmerjenimi srečanji in posvetovanji s sosednjimi državami, glavni poudarek pa je na taktičnem in operativnem sodelovanju v obmejnih regijah. Skupaj s sosednjimi državami članicami se redno organizirajo skupna usposabljanja in vaje na področju čezmejnega zasledovanja, osnovne informacije o tej možnosti pa se z letaki posredujejo vsem slovaškim policistom. Slovaška policija je prek svoje obsežne mreže centrov za policijsko sodelovanje in z imenovanjem nekaterih visokih uradnikov v vsaki obmejni regiji kot odgovornih za usklajevanje sodelovanja na področju preprečevanja, odkrivanja in preiskovanja kaznivih dejanj s sosednjo državo (t. i. pooblaščenca za meje) stalno v stiku s kolegi na drugi strani notranje meje. To zagotavlja stalno skupno spremljanje in analizo varnostnih razmer v obmejnih regijah, kar omogoča hitro odkrivanje nastajajočih groženj in skupen odziv nanje. Če se pojavijo ali povečajo nekatere varnostne grožnje, se čezmejno sodelovanje okrepi v obliki skupnih patrolj, skupnih ukrepov, skupnih vaj, skupnega načrtovanja itd. Če se kljub tem preventivnim ukrepom v nekaterih primerih vseeno šteje, da je ponovna uvedba nadzora na notranjih mejah potrebna, izvajanje tega nadzora pozneje skupaj analizirata obe državi, da bi opredelili morebitne ukrepe, s katerimi bi se mu v prihodnosti še bolj izognili. To se šteje za najboljšo prakso. [*Slovaška 2024*]
- Okrepljeno policijsko sodelovanje sosednjih schengenskih držav zaradi novega koncepta skupne patrolje, razvitega na podlagi sporazuma med zadevnimi nacionalnimi policijskimi upravami iz leta 2023. V centru za čezmejno policijsko sodelovanje je bil vzpostavljen operativni center s poveljniškimi, nadzornimi in komunikacijskimi zmogljivostmi. Prizadevanja usmerja regionalni operativni načrt, ki temelji na tveganju. Sodelujoče patrolje se spremljajo prek naprav GPS in poznajo lokacijo druga druge prek mobilnih naprav. Skupne operacije, ki

vkjučujejo 12–16 mešanih patrolj na mesec, se izvajajo blizu skupne meje. Vrste patrolj in oprema, kot so droni in očala za nočno gledanje, so izbrani v skladu z načrtom. Z junijem 2022 so se tem operacijam pridružili še drugi sosednji schengenski organi. [Madžarska, 2024]

NOTRANJA VARNOST

Nacionalne strategije za preprečevanje, odkrivanje in preiskovanje kaznivih dejanj

- Minister za pravosodje in varnost vsaka štiri leta določi nacionalno agendo za varnost z nacionalnimi cilji politike za policijske pristojnosti. Na regionalni ravni lokalna uprava nacionalne prednostne naloge preoblikuje v regionalne cilje politike za policijo v regionalni agendi za varnost. Organi preprečevanja, odkrivanja in preiskovanja kaznivih dejanj si izmenjujejo obveščevalne podatke in informacije, da bi zbrali ustrezne informacije in obveščevalne podatke ter prispevali k nacionalni agendi za varnost, regionalnim agendam za varnost ter Europolovi oceni ogroženosti zaradi hudih kaznivih dejanj in organiziranega kriminala (SOCTA). Usmerjevalni odbori raziskovalnega oddelka so zadolženi za usklajevanje in spremljanje celotnega postopka. Dnevno operativno informiranje različnim policijskim enotam omogoča, da so seznanjene z vprašanji na svojem področju delovanja, ki jim je treba nameniti posebno pozornost. Uporabijo se na primer kot izhodišče za oblikovanje politik v boju proti organiziranemu kriminalu in za oceno stopnje ogroženosti, ki nakazuje verjetnost terorističnega napada. Poleg tega oddelki za raziskave in analize vseh regionalnih obveščevalnih služb pripravijo svoje ocene ogroženosti in varnosti. [Nizozemska, 2021]
- Urad generalnega državnega tožilca je imenoval tožilca za zvezo pri enotni kontaktni točki, ki pogosto svetuje glede označevanja razpisov ukrepov in mednarodnih nalogov za prijetje, zapletenih mednarodnih kazenskih preiskav in drugih primerov, pri katerih mora tožilstvo zagotoviti svoj prispevek. [Portugalska, 2022]
- Tuji uradniki za zvezo in osrednji organ za mednarodno pravosodno sodelovanje, ki lahko svetuje in pomaga pri pisanju evropskih preiskovalnih nalogov ali zahtev za medsebojno pravno pomoč, naslovljenih na državo članico, zelo tesno sodelujejo. [Portugalska, 2022]
- Policija v svojih enotah za kriminalistično analizo uporablja analitično orodje, ki na podlagi operativnih podatkov omogoča profiliranje oblik kriminala, uporabnikom pa zagotavlja interaktivno vizualizacijo zadevne oblike ter povezanih trendov, načinov delovanja in razvoja. Policija je od začetka uvajanja te aplikacije leta 2019 znatno povečala število analiziranih oblik kriminala in uporabnikov. [Litva, 2023]

Organizacija enotnih kontaktnih točk za mednarodno izmenjavo informacij na področju preprečevanja, odkrivanja in preiskovanja kaznivih dejanj

Organizacija, izmenjava informacij

- Policija je za boljše usklajevanje mednarodnega policijskega sodelovanja vzpostavila mrežo uradnikov za stike za mednarodno policijsko sodelovanje. Prisotni so v vseh lokalnih policijskih upravah in upravi metropolitanske policije glavnega mesta.

Uradniki za stike pomagajo izboljšati kakovost in lajšajo usklajevanje zahtevkov za izmenjavo informacij. [Poljska, 2019]

- Obstaja dobro vzpostavljen dnevni pretok poročanja o kaznivih dejanjih z lokalne na regionalno ali državno raven. V praksi je vodstvu lokalne postaje ter upravi lokalne in osrednje državne kriminalistične policije redno na voljo e-poročilo o dogodkih v zadnjih 24 urah. To vsem ravnem omogoča sprejetje informiranih odločitev. [Nemčija, 2020]
- Sistem za usklajevanje protiterorističnih operacij zbira vse obveščevalne podatke različnih policijskih organizacij in institucij, pristojnih za preprečevanje terorizma, nasilne radikalizacije, organiziranega kriminala in hudih kaznivih dejanj ter za boj proti njim. Sistem pomeni ustrezno alternativo, saj združuje upravljanje informacij z operativnim usklajevanjem v okoliščinah, v katerih ustrezni nacionalni organi nimajo dostopa do podatkovnih zbirk drugih organov. [Španija, 2022]
- Mednarodne uradne osebe, ki vodijo postopke, so bile na regionalni ravni napotene na različne policijske oddelke. Te uradne osebe so del enotne kontaktne točke in morajo opraviti štiritedensko usposabljanje o obsežnih informacijskih sistemih, izmenjavi dopolnilnih informacij prek kanala SIRENE, upravljanju biometričnih podatkov ter terenskih obiskih Europolu in Eurojusta. Imajo popoln dostop do sistemov za upravljanje primerov enotne kontaktne točke in Interpolovega varnega globalnega policijskega komunikacijskega sistema I-24/7 ter lahko ustvarjajo razpise ukrepov v Schengenskem informacijskem sistemu in Interpolova obvestila. Dostopajo lahko tudi do ustreznih sistemov in dovoljenj, enakovrednih dovoljenjem uradnih oseb, ki vodijo postopke, na nacionalnem uradu SIRENE in v mednarodnem komunikacijskem centru. Posledično so posamezniki s strokovnim znanjem o Schengenskem informacijskem sistemu prisotni na vsakem lokalnem oddelku. Poleg tega mednarodne uradne osebe, ki vodijo postopke, preverjajo kakovost in pravno upoštevnost zahtevanih informacij, pripravljajo sporočila SIENA, namenjena Europolovim uradnikom za zvezo, in izvajajo usposabljanja o mednarodnem policijskem sodelovanju znotraj lokalnega policijskega oddelka. [Finska, 2023]
- **Nacionalna policija uporablja integriran sistem za upravljanje primerov za lažno komunikacijo v realnem času, usklajevanje virov in dodeljevanje nalog v poveljniških centrih. Uporabniku prijazna zasnova sistema omogoča hitro odzivanje in učinkovito usklajevanje v dinamičnih razmerah z izmenjavo ukazov in informacij neposredno s patruljami in specializiranimi enotami. Izboljšuje operativno pripravljenost in javno varnost. Sistem vključuje tudi ključne nepolijske partnerje, kot so carina, gasilci in reševalci, za izmenjavo informacij v realnem času in usklajeno dodeljevanje virov.** [Češka, 2024]

Organizacija

- Stalni center za obveščevalne podatke o kaznivih dejanjih in njihovo analizo za policijo, carino in mejno stražo je oblika učinkovitega sodelovanja in usklajevanja med organi

preprečevanja, odkrivanja in preiskovanja kaznivih dejanj, ki med drugim pripravljajo skupne analize in ocene ogroženosti. [*Finska, 2018*]

- Ustanovitev osrednjih uradov, združevanje virov iz različnih uprav in osredotočanje na eno vrsto kaznivih dejanj vodijo do zelo učinkovitih operativnih rezultatov. [*Francija, 2021*]
- Učinkovita struktura za pripravo ne le nacionalne ocene ogroženosti, ampak tudi namenskih ocen ogroženosti in tveganja. Združuje centralno organiziran nadzor kakovosti z analizo zahtev na regionalni ravni. Multidisciplinarna enota za strateško analizo je pristojna za strateško analizo kaznivih dejanj. Enota je sestavljena iz ekipe, ki deluje na nacionalni ravni, in terenskih ekip v več regijah. Nadzor kakovosti se izvaja na osrednji ravni, kar zagotavlja tudi skladnost med različnimi analitičnimi produkti. Enota pripravljajo letno nacionalno oceno ogroženosti, osredotočeno na skupine organiziranega kriminala. [*Francija, 2021*]
- Memorandum o soglasju med policijo in carino omogoča obsežno sodelovanje med upravama, ki vključuje izmenjavo in souporabo ustreznih informacij ter strateških, taktičnih in operativnih obveščevalnih podatkov, zlasti z omogočanjem vzajemnega dostopa do podatkovnih zbirk, ob ustreznem upoštevanju pravic posameznikov in pravil o varstvu podatkov, razvoj in spodbujanje najboljših praks, postopke za operativne zadeve v zvezi s skupnimi ukrepi, skupnimi mobilnimi patruljami, skupnimi preiskovalnimi skupinami in skupnimi obveščevalnimi skupinami, izmenjavo opreme med službami ter sodelovanje pri razvoju, nabavi, uvajanju in uporabi tehnologije. [*Ciper, 2021*]
- Enotna kontaktna točka vključuje skupino za analizo tveganja, odgovorno za poglobljeno analizo nacionalnih in mednarodnih zahtevkov, ki jih prejme enotna kontaktna točka, dopolnjevanje razpoložljivih podatkovnih zbirk z dodatnimi informacijami ter pripravo analitičnih poročil o ugotovljenih trendih in načinih delovanja na področju kriminala. Poročila se posredujejo tožilcem in/ali ustreznim policijskim agencijam, da se z njimi podprejo ustrezne preiskave. [*Portugalska, 2022*]
- Služba za mednarodno sodelovanje združuje izmenjavo operativnih informacij in strateško sprejemanje odločitev na mednarodni ravni. Ta služba gosti nacionalne enotne kontaktne točke za mednarodne izmenjave informacij na področju preprečevanja, odkrivanja in preiskovanja kaznivih dejanj. V njej so zastopani nacionalna in regionalna policija ter carina. Oba zadevna organa imata mrežo strokovnjakov za mednarodno policijsko sodelovanje, ki pomagajo in svetujejo enotam za kriminalistične obveščevalne dejavnosti na regionalni ravni glede uporabe instrumentov mednarodnega policijskega sodelovanja. Glavni organi preprečevanja, odkrivanja in preiskovanja kaznivih dejanj redno usposabljujejo strokovnjake za mednarodno policijsko sodelovanje. Ti strokovnjaki so del njihove enote na regionalni ravni in to nalogo opravljajo poleg vsakodnevnega dela. Znanje se na mrežo prenaša na letnem sestanku, na katerega so kot govorci povabljeni na primer nacionalni uradniki za zvezo pri Europolu. Med sestanki se znanje o novih postopkih na mrežo prenaša prek biltenov ali *ad hoc* sestankov. Poleg

tega se strokovnjaki, preden se pridružijo mreži organa, udeležijo enotedenskega usposabljanja za zmogljivosti. Te mreže strokovnjakov so nizkopražni način za razširjanje znanja o mednarodnem policijskem sodelovanju na regionalni ravni. [Španija, 2022]

- **Nacionalna enota za informacije o potnikih je vključena v nacionalno enotno kontaktno točko in upravlja vse zadeve, povezane z evidenco podatkov o potnikih, za različne organe (policijo, carino, obveščevalne službe, vojaško policijo, tožilstvo in sodišča itd.). S to integracijo je sistem celovitejši in okrepljena je vloga enotne kontaktne točke kot splošnega informacijskega vozlišča za vse mednarodne izmenjave varnostnih informacij. Souporaba enega sistema za upravljanje primerov z drugimi enotnimi kontaktnimi točkami omogoča enostavno integracijo in navzkrižno preverjanje informacij, kar vodi do celovitejše analize. [Slovaška 2024]**

Uporaba Europolovih orodij za čezmejno sodelovanje in izmenjavo informacij

- Podatki iz nacionalnega sistema za policijske preiskave se samodejno prenesejo v Europolov informacijski sistem. Podatkovna zbirka tekočih preiskav je povezana z avtomatiziranim nalagalnikom podatkov v Europolov informacijski sistem. Vsak dan se dodajajo nove informacije, obstoječe informacije se okrepijo, stare informacije pa se odstranijo. Ta postopek je povsem avtomatiziran. Nacionalna enota Europola obdeluje zadetke, ki se pojavljajo v nacionalnih in tujih preiskavah, ki so že na voljo v Europolovem informacijskem sistemu. [Nizozemska, 2021]
- **Integracija orodja QUEST (poizvedovanje v sistemih Europola) z nacionalnim sistemom za poizvedovanje, da se omogoči iskanje v Europolovem informacijskem sistemu. Poleg tega je bil obseg iskanja razširjen na vse predmete, ki so na voljo v sistemu, enaka funkcija iskanja pa bo na voljo za carino. S tem se je povečalo število iskanj, tako da je bila država članica leta 2024 tretja najdejavnejša pri uporabi funkcije iskanja. [Madžarska, 2024]**